

Література

1. Угода про заснування ЄБРР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу. http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_062
2. EBRD: Forecasts, Macro data, Transition indicators [Електронний ресурс]. – Режим доступу. <http://www.ebrd.com/what-we-do/economic-research-and-data/data/forecasts-macro-data-transition-indicators.html>
3. EBRD In Ukraine helps small and medium-sized businesses grow, succeed. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ebrd.com/work-with-us/advice-for-small-businesses/ukraine.html>
4. Постанова Кабінету міністрів України від 26 листопада 2014 р. № 691. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/691-2014-%D0%BF>
5. ЕБРР. Финансирование проектов. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.ebrd.com/cs/Satellite?c=Content&cid=1395238518149&pagename=EBRD-RU%2FContent%2FContentLayout>
6. Как получить кредит от ЕБРР. Программа финансирования МСП. [Електронний ресурс]. – Режим доступу. <http://agrostory.com/info-centre/market-news/how-to-get-a-loan-from-the-ebrd-the-program-of-financing-of-smes/>
7. ЕБРР в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.ebrd.com/ukraine.html>
8. Додаток № 9 до Закону України про Державний бюджет на 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/file/text/48/f451445n174.zip>
9. Постанова Національного банку України № 172 від 17 травня 2013 р. «Про затвердження Змін до Положення про відкриття та функціонування кореспондентських рахунків банків – резидентів та нерезидентів в іноземній валюті та кореспондентських рахунків банків-нерезидентів у гривнях» [Електронний ресурс]. – Режим доступу. <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document.jsessionid=533D35CB711E3F3019A5DF3D2FF82975?id=2263193>
10. Постанова Національного банку України № 224 від 13 червня 2013 р. «Про визнання такою, що втратила чинність, постанова Правління Національного банку України від 28 лютого 2009 року № 100. [Електронний ресурс]. – Режим доступу. <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document.jsessionid=533D35CB711E3F3019A5DF3D2FF82975?id=2263194>
11. Закон № 400-VII "Про внесення змін до закону України "Про цінні папери та фондовий ринок" (Про емісію облігацій міжнародних фінансових організацій). [Електронний ресурс]. – Режим доступу. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/400-18>

УДК 336.1:

Свідерська Інна Миколаївна
к.е.н., доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
sviderska@ukr.net

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. Розглянуто основні проблеми фінансового регулювання комунальних підприємств з точки зору соціальної складової та ефективності діяльності підприємств. Запропоновано перехід до стимулюючого регулювання тарифів підприємств галузі.

Вступ. У 2015 році 5,5 млн. українців звернулися за отриманням субсидій, в 2016 році їх кількість зросла до 7 млн. осіб. Прогнозні дані на 2017 рік становлять 70-80 млрд. грн. витрат бюджету на фінансування субсидій. Середній розмір субсидій домогосподарства для компенсації витрат на оплату житлово-комунальних послуг у лютому 2016 року становив

825,1 грн. Призначені субсидії створюють значне навантаження на державний бюджет, що за прогнозами на 2017 рік може складати 3,8% ВВП України. Основними причинами значних витрат на субсидії є низькі доходи населення та неефективне споживання послуг, що в разі перевищує аналогічні показники країн ЄС. Існуюча система субсидій не створює стимулів для ощадливості та економії. Сучасний фінансово-економічний стан комунальних підприємств свідчить про неефективність існуючої системи регулювання їх діяльності. Це підтверджується хронічною збитковістю підприємств, відсутністю фінансових ресурсів, які необхідні для модернізації та технічного переоснащення основних засобів.

Тому актуальними є дослідження проблем фінансового регулювання діяльності комунальних підприємств.

Зростанню ефективності діяльності комунальних підприємств сприяє залучення інвестиційного капіталу в галузь. Проте, існуюча тенденція кількості інвестиційних програм в діяльності комунальних підприємств свідчить про їх нестачу та поступове скорочення. Так, показники за 2014 рік становили – 106, 2015 р. – 83, а попередні дані за 2016 рік – 79 інвестиційних проектів, що не задовольняє потребу в інвестованому капіталі. Така тенденція демонструє призупинення модернізацію основних засобів, низькі темпи їх відновлення та відсутність інноваційних технологій. Джерелами фінансування інвестиційних програм у 2014 році були:

- амортизація (58%),
- позичкові кошти, що підлягають поверненню (20%),
- виробничі інвестиції з прибутку (11%)
- бюджетні кошти, що не підлягають поверненню (11 %).

Діюча в Україні система регулювання тарифів орієнтована переважно на інвестиції за рахунок власних коштів (амортизація та кошти в обсязі, передбаченому в установлених тарифах для виконання інвестиційних програм). Незадовільний фінансовий стан підприємств призводить до неспроможності залучення інвестицій та гарантування їх повернення [1. с.206-212]. Відсутність економічних стимулів до підвищення ефективності діяльності підприємств зумовлює невпинне зростання тарифів та загострює соціальну кризу суспільства.

Регулювання фінансової діяльності має забезпечити підприємство фінансовими ресурсами для сталого функціонування та розвитку, стимулювати енергозбереження та підвищення якості надання послуг споживачам.

Особливості діяльності комунальних підприємств, що стримують інвестиційний потік:

- високий рівень монополізму, що призводить до відсутності конкуренції та стимулів до пошуку ефективних інвестиційних рішень;
- відсутність особистої відповідальності менеджменту підприємства за неефективність інвестиційні програми, оскільки остаточне схвалення даних програм є повноваженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг та органів місцевого самоврядування;
- обсяг потреби в інвестиціях є дуже значними, а відшкодування капіталовкладень є проблематичним через нестабільність економіки та соціальну спрямованість галузі.

На даний час комунальні підприємства використовують витратний метод формування тарифів, а саме метод «витрати плюс», при якому існує прямий взаємозв'язок розміру тарифів з розміром витрат діяльності підприємства. При цьому більшість витрат, що включаються до тарифів, розраховуються нормативним методом. Даний метод має ряд недоліків, оскільки не враховує інтереси потенційних інвесторів, не забезпечує гарантії щодо повернення інвестованого капіталу, не стимулює пошук напрямів підвищення ефективності господарської діяльності та її доходності.

Згідно з положеннями [2, 3], тариф визначається як сума витрат операційної діяльності та фінансових витрат, пов'язаних з основною діяльністю, і прибутку. Планований прибуток – це сума коштів, що спрямовується на здійснення необхідних інвестицій, погашення основної суми необхідних запозичень та/або інвестування за рахунок власного

капіталу в необоротні матеріальні та нематеріальні активи для провадження ліцензованої діяльності, забезпечення необхідного рівня прибутковості капіталу власників (нарахування дивідендів), відрахування до резервного капіталу та нарахування податку на прибуток. Так, прибуток включається до тарифів у вигляді інвестиційної складової, яка, на відміну від класичного регулювання, не є платою за інвестований капітал.

Враховуючи зазначені проблеми, необхідним є запровадження більш дієвих та ефективних способів державного тарифного регулювання та переходу до стимулюючого регулювання, що дозволить створити ефективний механізм формування тарифів та сформувати сприятливе інвестиційне середовище для оновлення інфраструктури галузі.

Дана система тарифоутворення спрямована на довгострокове регулювання тарифів, залучення інвестицій на модернізацію інфраструктури та стимулювання ефективності витрат підприємств. Впровадження стимулюючого регулювання передбачає проведення переоцінки активів з метою встановлення регуляторної бази активів для розрахунку амортизації та прибутку, покриття обґрунтованих операційних витрат, та забезпечення необхідного обсягу фінансування інвестиційних програм шляхом залучення акціонерного та позикового капіталу. Це дозволить зменшити вплив регулятора в діяльність підприємства та підвищити показники якості та надійності надання послуг.

Запровадження стимулюючого регулювання визначено одним з пріоритетів державної політики регулювання у сфері комунальних послуг та є передовим зарубіжним досвідом посилення залежності між встановленими тарифами та ефективними витратами, формуючи для природних монополістів стимули до скорочення витрат.

Література:

1. Волохова І. С. Пріоритети тарифного регулювання в сфері комунальних послуг (на прикладі сфери теплопостачання) / І. С. Волохова // Вісник Одеського національного університету. – 2015. - Том 20. - Вип. 6. – С. 206-212.
2. Про затвердження Порядку формування тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення: постанова НКРЕКП: прийнята 10 березня 2016 р. № 302 // Офіційний вісник України. – 2016. – № 36. – Ст. 1430. (Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0593-16>).
3. Про затвердження Порядку формування тарифів на послуги з централізованого постачання холодної води, водовідведення (з використанням внутрішньобудинкових систем): постанова НКРЕКП: прийнята 10 березня 2016 р. № 303 // Офіційний вісник України. – 2016. – № 33. – Ст. 1318. (Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0499-16>).

УДК 336.63 : 658.1

**Стеценко Б.С.,
к.е.н., доцент,
докторант кафедри фінансів,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»,
e-mail: stetbog@ukr.net**

ІНСТИТУЦІЙНА СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ З МАЛИМ БІЗНЕСОМ

Анотація. Дослідження присвячене обґрунтуванню напрямів посилення ролі інституцій фінансової інфраструктури в Україні у фінансовому забезпеченні малого бізнесу на сучасному етапі.